

Všetky doterajšie výstavy fotografa YARA KUPČA (48) nesú jeden názov – Cesty a zastavenia. Skutočným zastavením sa pre mladého Kežmarčana stal pred tridsiatimi rokmi nešťastný pád v horách a následné ochrnutie. Zastavenie, ktoré ho priviedlo na inú cestu života sprevádzanú fotografiou.

Objektív namiesto nôh

Jaroslav Kupčo sa ničím nelíšil od bežných chalanov, ktorí práve končili strednú školu, a ktorí vyrastali pod Tatrami.

Stretával sa s kamarátmi, počúval hudbu a najmä chodil po horách. Horeľectvo nevnímal ako šport, ale ako spôsob života, spojenie s prírodou. Keď sa pred tridsiatimi rokmi, presne deň pred Štedrým dňom vybral s kamarátom na túru pod Slavkovský štít, netušil, že v niekoľkých minútach sa mu zmení celý jeho život. Odrhnutá ľadová doska, dlhý pád strmými svahmi a skalnými prahmi a na jeho konci dobité telo devätnásťročného Kežmarčana. „Bola to hlúpa smola. Nebolo vyhlásené žiadne lavínové nebezpečenstvo ani veľa snehu nebolo. Zlomila sa mi chrbtica a porušila miecha,“ spomína fotograf.

Dnes býva Jaroslav „Yaro“ Kupčo v dvojizbovom bezbariérovom byte v Piešťanoch. Krátko po tom, čo sa o piatej zobudí, sadá do vozíka a vychutnáva si tiché ráno v neďalekom parku v spoločnosti vysokej borovice – Yarovej borovice. Objíme ju, prijme energiu a cestou domov rozmýšľa o tom, čo ho po cvičení a raňajkách čaká. Ak nevyráža autom za fotením, ostáva doma v zajatí tmavej komory. V jeho byte nenájdete

Dovtedy som videl len jednu babku na vozičku, vôbec som netušil, že niečo také ako paraplégia, obojstranné ochrnutie dolných končatín, existuje.

televízor ani rádio. Yaro tvrdí, že spolu s novinami kradnú nielen čas, ale aj tvorivosť. Spoločnosť mu preto robí len kotúčový magnetofón, z ktorého sa ozývajú britské rockové legendy.

JÓBOVA SKÚŠKA

Keď Yaro precitol v popradskej nemocnici, posledné, čo si pamätal, bolo, že si pod kopcom obúval mačky. Ostatné už vie len z rozprávania svojho kamaráta. Rok trvalo, než mu jeho dochrámané telo dali ako-tak dokopy, rovnaký čas žil v nádeji, že sa raz postaví na nohy. „Nevedel som, ako som na tom. Dovtedy som videl len jednu babku na vozičku, vôbec som netušil, že niečo také ako paraplégia, obojstranné ochrnutie dolných končatín, existuje. Lekári v nemocnici mi dlhé mesiace vraveli, že na liečení v rehabilitačnom ústave ma dajú dokopy a začnem chodiť. Tam mi však povedali pravý opak – že chodiť už nikdy nebudem.“

Bol to šok. Veď pre koho by nebol? Prišli aj depresie, rozhovory s Bohom a otázky – prečo práve ja? Yaro, rovnako ako biblický Jób, sa však od viery neodvrátil. Pochopil, že má len jednu možnosť – naučiť sa žiť nový život. Prvé štyri roky po úraze ho čakala tvrdá rehabilitácia – cvičenie a jogu doplnilo plávanie s masážami. Keď v Piešťanoch postavili bytovku pre telesne postihnutých, podal si žiadosť a dostal dvojizbový bezbariérový byt. „Skonsolidoval som sa až v Piešťanoch, kde žijem dodnes. Spoznal som tu fantastických ľudí, chalanov z hudobnej skupiny Slniečko. Dopomohli mi k novému životu.“

SPRÁVA VO Fľaši

Piešťany sú pre paraplegika dobrým mestom na bývanie. Ľudia sú zvyknutí na vozičkárov, ktorí sem prichádzajú za kúpeľnou liečbou. Yaro pracoval v Tesle, neskôr na oddelení logistiky v americkej firme. Žil obyčajný život vozičkára, po čase však prišla túžba vyskúšať si niečo iné. Niečo, čo by malo blízko k umeniu. „Dedo robil krásne ručné práce z kovu a ja som mu ako dieťa do toho fušoval. Na prácu so železom a s drevom však treba mať stroje, preto sa mi vitráže videli prijateľnejšie,“ rozpráva fotograf

a ukazuje vitrážové okná v piešťanskom Kursalone, v interiéroch kúpeľov Irma a lampy v štýle Tiffany v neďalekej galérii. Trpezlivosť, s akou prikladá sklíčko ku sklíčku a letoväčkou ich spája do farebnej mozaiky, je práve to, čo spája vitráže s ďalšou

záľubou Yara Kupča – fotografovaním.

Svet Kupčových fotografií, jeho zábery kopcov, stromov a oblakov, akoby prichádzal z minulosti. Je čistý a nedotknutý civilizáciou. „*Fotenie prírody je ako správa vo fľaši. Nedotknutých miest je čoraz menej a možno to raz bude odkaz pre budúce generácie, že takto to tu kedysi vyzeralo,*“ vysvetľuje Yaro a dodáva, že dlhé čakania na ten správny záber sú jeho stretnutia s dušou. „*Mojim cieľom nie je fotografia a výstava, ale samotné fotografovanie, teda cesta a zastavenie sa na nej. Fotografia je takým zadostučinením. To hlavné sa odvíja na ceste k nej, na ktorej spoznávam aj sám seba.*“

BEZ DIGITÁLU

Keď Yara osloví nejaké miesto, dokáže hodiny, ba aj celé dni čakať na ten správny záber. Rozloží si statív, založí zvitkový film s dvanástimi obrázkami, cez hlavu prehodí čiernu plachtu a tak ako fotografi začiatkom 20. storočia s pokorou čaká na to správne svetlo a oblohu. „*Hlboký tieň a jasné svetlo digitál nezachytí. Muzikanti fajnšmekri si potrpia na to, aby počúvali hudbu z platne, nie z cédečka. Potrebujú analógový plný zvuk a také isté je to aj pri fotografii. Keď cestujem do zahraničia, robím snímky na farebný diapozitív, ale tieto majú len cestovateľskú hodnotu,*“ dodáva Yaro, ktorý sa pravi-

Aj keď ho hory pripravili o nohy, nezanevrel na ne

delne vydáva do sveta a ktorému učarovala čistota krajín na severe.

Svojím objektívom zachytil končiare francúzskych, švajčiarskych aj rakúskych Álp, fotografoval národné parky Joshua Tree, Grand Canyon či Yosemite. Navštívil najsevernejší

bod Európy Nordkap, bol na Islande, láka ho Grónsko a Špicbergy, túži po Antarktíde.

CESTY A ZASTAVENIA

Keď je na cestách, či už v Nórsku, za polárnym kruhom, v Arizone vo výške 2 600 metrov nad morom, alebo len niekde na Čachtickom hrade, vždy je pre neho obrovským zážitkom len tak si ľahnúť do trávy a pozeráť sa na hviezdy. O čom v takej chvíli rozmýšľa? O všetkom, na čo nemá čas. Napríklad o knihe čiernobielych fotografií zo Slovenska a z Európy, ktorú práve dokončil a ktorá nesie rovnaký názov ako všetky jeho doterajšie výstavy – Cesty a zastavenia.

Svojmu hendikepu musel prispôbiť aj fotenie.

Zábery robí len z miest, kam sa môže dostať autom a vozíčkom. „*Niekedy mi chýba len jeden krok, aby som sa dostal za priekopu alebo aby som v zábere nemal stĺp elektrického vedenia. Fotím len odtiaľ, kam sa dostanem. Je to neriešiteľný problém, a tak ho neriešim.*“

A prečo sa Yaro rozhodol pre Y v krstnom mene? „*Viete, Jarov s J je veta, s Ypsilonom jeden,*“ odpovedá s úsmevom a zamáva na pozdrav. Fotograf, ktorý fotí z miest, kam sa dostane každý, a predsa fotí inak.

JANA KOLLÁROVÁ

Foto: Tony Štefunko,
www.yaromkupco.sk

